

אמה לוי (תלמי) נולדה בשנת 1905, בוורשה, בפולין כבת בכורה להוריה אשר ויהודית לוי. למשפחה נולדו עוד ארבעה ילדים: רחל, (1907 – 1973) עלתה לארץ בשנת 1929 במסגרת תנועת השומר הצעיר, הייתה ממייסדי קיבוץ עין החורש, שימשה כגננת והקימה שם את משפחתה. עמנואל עלה אף הוא לארץ, הקים משפחה, עסק בתעשייה זעירה וחי בתל אביב. יהודה נספה בשואה, והאחות הצעירה שרה (1914 – 1950), למדה בסמינר לגנות בוורשה, עבדה בבית היתומים של יאנוש קורצ'אק ועלתה ארצה במסגרת תנועת השומר הצעיר. הייתה חברת קיבוץ רמת יוחנן, ואחר כך עברה עם משפחתה לגבעתיים, שם הקימה גן ילדים לדוגמא. שרה נפטרה בלידתה בגיל 36 והותירה אחריה בעל ושני ילדים. הוריה של אמה תלמי עלו לארץ ישראל בשנת 1935, לפני מלחמת העצמאות, והשתקעו בתל אביב. האם יהודית נפטרה ב-1964. האב אשר לוי היה מנהל חשבונות ובזמנו הפנוי עסק בכתיבה ופרסם שלושה ספרים בעברית.

אמה גדלה בבית יהודי חם וליברלי. היא למדה בבית ספר יהודי-פולני ובגיל 15 הצטרפה לתנועת השומר הצעיר והייתה פעילה בקן. בשנת 1924, בהגיעה לגיל 19, עלתה לבדה לארץ ישראל. בהגיעה ארצה לא בחלה אמה בשום עבודה והתנסתה במגוון רחב של עבודות: בחקלאות, בבניין, בסלילת כבישים – אך חרף עובדה זאת מצאה עצמה לא פעם חסרת עבודה, חולה וסובלת מתת תזונה.

לאחר זמן, התקבלה לעבודה כגננת בגן ששכן בין העיר חיפה לשכונת אחוזה וצריף גן הילדים שימש לה גם כבית לגור בו.

בשנת 1927, כעבור שלוש שנים של עצמאות כלכלית, הצטרפה אמה לקיבוץ ד' של השומר הצעיר שהתאחד עם קיבוץ ב' שישב בעפולה והפך לקיבוץ משמר העמק. אמה הייתה הגננת של ילדי הקיבוץ הראשונים ואת סיפורי הגן העלתה על הכתב בספר "אנחנו". עם הזמן נוספו לספר סיפורים נוספים והוא נקרא "פורים באלול". בשנת 1931 יצאה אמה לשליחות מטעם התנועה לפולין, ושם פגשה לראשונה את מי שעתיד היה להיות בעלה, מאיר תלמי (יודקס). מאיר היה חבר קיבוץ עין שמר, אך בא בעקבות אמה למשמר העמק.

עם נישואיהם בשנת 1934 בחרה אמה להיקרא אמה לוי-תלמי. לאמה ומאיר נולדו שלושה בנים, אחד עשר נכדים ושישה-עשר נינים.

שנים רבות הייתה אמה פעילה במחלקת החברות של מפ"ס. בשנת 1955 נבחרה מטעם המפלגה לכנסת.

14 שנים כיהנה אמה בכנסת, מהכנסת השלישית עד השישית (1955 – 1969), ובמהלך כהונתה הייתה סגנית היושב ראש וחברה בוועדת הכנסת, בוועדת הכספים בוועדת הכלכלה ובוועדת החינוך והתרבות. היא עסקה בעיקר בנושאים חברתיים: בשוויון זכויות האישה, במאבק בכפייה הדתית, בחינוך ובקידום אוכלוסיות נחשלות. הייתה נואמת מבריקה, עד כי אפילו יריבה הפוליטי המושבע, מנחם בגין, כינה אותה "הזמיר של הכנסת".

לאחר סיום כהונתה בכנסת שבה אמה לקיבוץ והמשיכה בכתיבה.

בשנת 1922, בהיותה בת 17, החלה אמה לכתוב ולפרסם סיפורים בפולנית ולאחר מכן בעברית. בסוף שנות העשרים ובשנות השלושים פורסמו יצירותיה בביטאון השומר הצעיר בוורשה, ומ-1931 בעיתונות הארץ-ישראלית: דבר, משמר, דבר הפועלת וכן בעיתונות הילדים. אמה אהבה לספר את סיפורי הקיבוץ וכתבה לעיתים קרובות בעלון הקיבוץ: ידיעות משמר העמק. היא ערכה גם את הספר "משמר העמק במערכה" שיצא לאור לאחר מלחמת השחרור. מספריה: "לעת אוהלים", פרקי קיבוץ (1949), בנשור העלוח (1981), "שמעון יורין וחבריו: אדם באפלה" (1985), וספרי ילדים: "עמוד החשמל במבוכה" (1941), "פורים באלול" (1954). כן פרסמה את סיפור שואת יהודי דרום רוסיה ומאבקם בעזרתם של פרטיזנים שליחים מארץ-ישראל בתקופת המלחמה ולאחריה, "בין גבולות" (1944), "תיל על הדנייסטר" 1945. בעשר השנים האחרונות לחייה חיה אמה בבית האבות של הקיבוץ. הייתה פעילה בחיי הבית סייעה רבות בהכנת האירועים שהתקיימו בו, ודאגה לרווחתם של העובדים במקום. נפטרה בקיץ 2004 ונקברה בבית הקברות בקיבוצה משמר העמק.

מקורות: ארכיון משמר העמק